

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

G. L. Grove

Om en formentlig
slægtsskabsforbindelse mellem
Stephan von Sütphen
og den danske adelsslægt
Zytphen

Bidrag til Oplysning om en formentlig Slægtskabsforbindelse mellem den freibergske Kirurg Stephan von Sütphen og den danske Adelslægt Zytphen.

En Undersøgelse af

Gerhard L. Grove.

Med to Oversigtstavler

**Særtryk af Personalhistorisk Tidsskrift
Femte Række, III. Bind.**

Kjøbenhavn.

Det Hoffensbergske Etabl.

1906.

I de første Decennier efter Aaret 1700 finder man i den dansk-norske Hær 3 Brødre af Navnet Sutphen, Sütphen eller Zytphen, hvis Fornavne var Ernst Friederich, Joachim Friederich og Johann Friederich. De avancerede alle til Officerer, og det siges om dem alle tre, at de var fødte i Meklenborg, henholdsvis omtrent 1682, 1690 og 1704. Derimod ved man ikke, hvem deres Forældre var, hvor i Meklenborg de boede, eller hvorledes de selv eller deres Forældre kom til Danmark.

Dog ses det, at de var her i en ung Alder, og at de tjente sig op fra neden. Johan Friederich, der 1717 blev Kaptajn og som Officer deltog i de blodige Slag ved Helsingborg og Gadebusch, var som Menig traadt ind i Grenaderkorpset, hvor han 1705 blev Fænrik. Joachim Friederich, der døde 20 Nov. 1741 som Kaptajn og Kompagnichef ved det slesvig-holstenske nationale Infanteriregiment, havde været Menig og Sergeant i det 1ste danske gevorbne Infanteriregiment, da han 1713 blev Fænrik, og Johann Friederich var i 1729 Korporal ved Hestgarden. For den sidstnævnte gik det langsomt med Avancementet. Han var endnu kun Vagtmester, da han i en Ansøgning til Kongen af 15 Aug. 1742 omtaler, at han i 23 Aar har staaet i Kongens Tjeneste, hvor begge hans Brødre [i Modsætning til ham] havde haft den Lykke at faa Kompagni at føre, og han anmoder om en Kadetplads for sin 13aarige Søn Friederich Gregorij v. Sitphen, idet han benytter Udtrykket, at han „als ein arner edel mann“ ikke formaar at lade ham faa den fornødne Undervisning¹⁾. Den ældste Broders Forhold var i Modsætning til dennes blevne mere

---

¹⁾ Denne og flere Oplysninger om Slægten i Danmark og Norge skyldes nogle af Kreditforeningskasserer Sommer indsamlede utrykte Oplysninger om Slægten, der tilhører Kammerherre, Lehnsbaron F. Zytphen-Adeler.

standsmæssige ved hans Ægteskaber først i 1705 med Jytte Dorothea Linde, som fra sin Fader arvede Herregaarden Volstrup, og i 1733 med Øllegaard Marie Jermiin, Datter af den rige Konsistorialraad Mag. Jens Jermiin, Stifteren af Stamhuset Ausumgaard, og en Søn af ham, Christen Friderich von Sytphen søgte da ogsaa d. 5 Apr. 1757 Kongen om at blive naturaliseret som dansk Adelsmand.

Hans Ansøgning er endnu bevaret i Lehnsarkivet i Justitsministeriet og lyder efter en bekræftet Afskrift saaledes:

Stormægtigste
Allernaadigste Arve-Konge og Herre.

Min Sl. Fader, Ernst Friderich von Sytphen, som var af gammel Tydsk Adel, har haft den Naade udi mange Aar at beviise Deres Kongl: Mayst Farfader og Fader, Høylovlig i Hukommelse, sin Allerunderdanigste, og troe Tieneste. Han stod først i det Kongl: Grenadier Corps, hvor han fra Gemeen Cadet af avancerede saaviit, at han Allernaadigst blev forflyttet til capitaine ved det Norder-Jydske National Regimente og sammesteds tjente, indtil han formedelst Alderdom og Svaghed maatte nødes til at gjøre Ansøgning om sin Dimission. Da ieg nu er kommen til den Alder, at ieg bør tænke paa at etablere mig paa een eller anden Maade, og ieg i sær har Lyst til Ager Dyrkning og Land-væsenet, saa har ieg besluttet for de Midler, min Sl. Fader har efterladt mig, at tilkiøbe mig et Jordegods; men da ieg som en Tydsk Adels-Mand ikke kan nyde de Herligheder og Friheder, som privilegerede Personer nyde paa Deres Gaarder, saa er det, at ieg hermed Allerunderdanigst beder, at Deres Kongl: Mayst ville beviise mig den Høy-Kongl: Naade Allernaadigst at forunde mig et Naturalisations eller Receptions Patent, hvorved ieg allernaadigst maatte antages iblandt den Danske Adel med samme Navn og samme Vaaben, som mine Forfædre tilforn have haft og brugt. For at legitimere min Famille tager ieg mig den allerunderdanigste Dristighed med denne min allerunderdanigste Supplique at lade følge et Patent paa Pergament, skreven af 1631, som refererer sig til et andet Patent af 1629. Min Fader var en Søn af den Christian von Sytphen, hvis Adelskab ved bemeldte Patent er confirmeret og melioreret, ligesom af samme tydelig erfares, at Famillen allerede længe før den Tid har været antagen og anseet som en Adelig Famille i Tydskland.

Jeg udbeder mig en naadig Bønhørelse og forbliver stedse med den allerdybeste Soumission

Stormægtigste
Allernaadigste Arve Konge og Herre
Deres Kongl: Mayst
Allerunderdanigste tjener og troe
Arve Undersaat

Christen Friderich von Sytphen.

Holstebro d. 5 Aprills 1757.

Som Bevis for at Slægten (der ikke findes nævnt i bekendte moderne tyske Adelslexikoner som navnlig Kneschkes) hørte til den tyske Adel var indsendt et Pergamentsbrev, hvoraf en Kopi opbevares i Rigsarkivet. Dette Dokument, der paa Grund af sin Vidtløftighed ikke her i sin Helhed skal aftrykkes, indeholder en af „Johan Wilhelm von Haunoldt, Secgk vnd Emenhausen, fürst: durchlaut: hertzog Wolff Wilhelm Pfaltzgrafen bey Rhein etc. Rath vnd Comes Palatinus Cæsareus“, da bosat i Regensburg, efter Anmodning af Stephan von Sytphen under 12 Aug. 1631 udfærdiget „Transumpt und Vidimus“ af et med Friherre og Comes Palatinus Walther Grandy von Sommersetts egenhændige Underskrift bekræftet Nobilitationsbrev dateret Ambera 10 Sept. 1629. I en lang Indledning paaberaaber denne sig heri den Ret, han har af Kejser Ferdinand II, samt pavelige og kejserlige Prilegier udgivne i Rom d. 13 Nov. 1619 og i Regensburg 10 Decbr. 1622 og desuden hans i Regensburg erhvervede Palatinat, der er konfirmeret og melioreret i Wien 16 Apr. 1627, hvorefter han har Ret til at konfirmere og forbedre forhen erhvervede Adelsvaaben for dem, der har gjort sig fortjente. Derefter fortsætter han:

„Alss haben wir wargenommen, angesehen vnd betrachtet solche erbarkeit, redlichkeit, adeliche guete sitten, tugent, wandel vnd vernunft, mit welchen der edle vnd vesste herr Christian von Sytphen etc. begabt vnd gezieret ist, vnd wir auch glaubwurdig vernommen, dass solch sein geschlecht mit duca de Alba auss Teutschlandt in

1) Geneal. heraldisk Selskabs Generalia Fol. 33 A g—h, Bertouchs Korrespondance med Adelen.

Niderlandt¹⁾ geraist ist vor vilen iahren dem kriegswesen nachgefolget vnd furnembste befehl bedienet haben, auch von uralten zeitten hero geborne rittermassige adel genossen gewesen, inmassen wir selbsten bey heertzog Alberto, alda wir bey hoff gedienet, einen auss vermelten Sytphischen geschlecht, welcher damals auch zu hoff bedient gewesen, garwol gekant, vnd wie in deneselben zeit berichtet worden, der letzte diss nahmens vnd stamens in Niderlandt gewesen ist, vnd derselbe iederzeit zu hof von manniglichen für einen rittermässigen vom adel respectirt vnd gehalten worden. Weil wir dann albereit auch glaubwürdigen augenscheinlichen bericht vnd wissenschaftt haben, dass mehrermelter herr Christian von Sytphen eben auch dises geschlechts vnd herkommens ist, seiner befreundten einer diss nahmens von Sytphen solch ihr alt erblich wappen von ihr rom. kay. may. albereit confirmirn vnd meliorirn lassen vnd sich dessen gantzlichen gebraucht. Altz haben wir mit guetten zeittigen rath vnd rechtem wissen in craftt diss brieffs vnd bevorab vnsers habenden gewalts auss bapst. heyll. vnd kay. freyheiten in der allerbesten vnd beständigsten mass, form vnd gestalt vnd wie es immer kraftt haben soll, kan vnd mag, dem ob edel besagten herrn Christian von Sytphen wie auch seinem leiblichen brudern Stephan von Sytphen vnd allen seinen vnd seines bruedern eheleiblichen erben vnd deroselben erbens erben, manns vnd frauens personen, für vnd für vnd zu ewigen zeitten sein von alters vnd seinen vreltern hero ererbt vnd gefuhrt adelich wappen nicht allein confirmirt vnd bekräftigt sondern auch wie hiemit auss bapstl. vnd kay. gewalt. meliorirt vnd verbessert . . . etc.

Brevet indeholder bl. a. en særdeles omstændelig Beskrivelse af det firdelte Vaaben, med en sortklædt Morian eller Mand i 1. og 4. Felt og paa Hjelmen, og en jernklædt køllesvingende Arm i 2. og 3. Felt, der kendes fra de danske Adelslexikon'er, og nævner en Straf af 120 Mark lødigt Guld for hver Gang nogen forgriber sig paa denne Adelsret eller dette Vaaben, Halvdelen til den hellige pavelige og kejserlige Majestæts Kammer og Halvdelen til den fornærmede.

Christen Friederich v. Z. opnaaede Hensigten med Ansøgningen og naturaliseredes 1 Juli 1757 som dansk Adelsmand. Han ægtede 1757 Anne Marie de Leth, men døde barnløs, og denne adelige Slægt von Zütphen uddøde saaledes allerede med sin første Mand, men en Sønesøns Søn af hans Farbroder

¹⁾ Det maa vel snarere være omvendt?

Johan Friederich optoges i 1843 i den danske friherrelige Stand med Navnet Zytphen-Adeler.

Medens det med Ansøgningen af 1757 fremsendte Pergamentbrev giver nogle iøvrigt ret dunkle Oplysninger om Forfædrene til dem, hvis Adel herved konfirmeredes, oplyser det næsten intet om disse selv. Ansøgningen nøjes i det væsentlige med at henvise til det fremsendte Naturalisations eller Receptionspatent for Slægtens gamle tyske Adel og nævner hverken deres Fødested, Opholdssted eller Forældre. Heller ikke giver Ansøgningen nogensomhelst Oplysning om de mellem 1629 og 1757 liggende Mellemlid af Slægten, naar undtages at den indeholder nogle faa Meddelelser om Ansøgerens egen (omtrent 1682 fødte) Faders Liv og Tjeneste i Danmark, og et Sted lige nævner, at denne var en Søn af en af dem, hvis Adel 1629 konfirmeredes, hvilket paa Grund af Tidsforskellen dog lyder helt usandsynligt, hvis „Søn“ da ikke kan forstaaes som Sønnesøn eller Efterkommer overhovedet.

Medens man vel erfarer, at Slægten oprindelig hørte hjemme i Nederlandene, finder man ikke nævnt Meklenborg, hvor dog Faderen skal være født, og navnlig ingen nærmere Oplysning om hvor i Meklenborg Slægten havde hjemme.

Et andet vigtigt supplerende Vidnesbyrd om Slægtens Oprindelse er derfor et Familieportræt, der hænger paa den nulevende Slægts Sæde Dragsholm Slot. Det bærer nemlig Indskriften: Stephanus a Sutphen jun. Natus Freibergæ Anno 1632. Denatus Berolinæ Anno 1664. Ætatis suæ Anno 62¹⁾.

Her er et bestemt Holdepunkt, idet Mandens Fødested og Fødeaar, Dødssted og Dødsaar findes angivet.

Den rationelle Fremgangsmaade, hvorved man ellers følger en Slægt tilbage, nemlig at begynde med de yngste og bedst kendte Slægtled og derfra gaa Led for Led tilbage, viste sig i dette Tilfælde ikke direkte at føre til Maalet. Ved Forespørgsler i Arkiver i Rostock og Schwerin lykkedes det paa Grund af

¹⁾ Maa være urigtig oprisket for 32, hvortil det er rettet her paa Tegningen.

Stephan von Zytphen jun., 1632–1664.
Tegning efter Maleri paa Dragsholm.

manglende Oplysninger, bl. a. om hvor i Meklenborg Slægten havde boet, ikke at finde noget Spor af Slægtskabsforbindelse, trods velvillig Hjælp bl. a. af Gehejmearkivraad, Dr. Grotfend i Schwerin.

Men Oplysningen om Aarstallet, da en af Slægtens ældre Medlemmer var født i en lille By som Freiberg, gav et Holdepunkt, der

kunde give Haab om at finde en Ende af Traaden, og paa Foranledning af Slægten i Danmark anvendte jeg nogle Dage af Sommeren 1902 for at følge Sporet.

Allerede paa Vejen til Freiberg blev jeg i et tysk Bibliotek opmærksom paa et Værk af Joh. Samuel Grüber i Freiberg betitlet: *Historische Beschreibung des Churfl. Sächs. Begräbnisses und der gesammten Fünff Kirchen zu Freiberg sammt denen daselbst befindlichen Epitaphiis . . . etc.*, udgivet i Dresden og Leipzig 1732, hvori der findes meddelt flere Indskrifter over Medlemmer af Slægten Sütphen i Freiberg fra en til Domkirken hørende Korsgang.

Paa et Epitaphium af Sten staar under Skriftsproget: *Tandem bona causa triumphat* følgende:

CHR. | SERVAT. SACR. ET. MEM. | VIRI | STEMMA-
TIS. NOBILITATE. ET. EXPERIENTIA . VNDIQVAQ. CELE-
BRATISS. | D. STEPHANI. A. SVTPHEN. SEN. |
MEDICI . LITHOTOMI . OPHTHALMICI . | HIC. NATVS. GOS-
LARLÆ. SAX. | A. S. c|o |o CI. A. D. XI . KAL . APR. |

CONIVX FACTVS . CVM. SIBYLA. | HASCHIA . | AN. ÆR.
 CHR. c|b |b XXIIIX. | FREIBERG. HERMVNDVROR. | PARENS.
 IX. LIBERORVM. | V. NOBILIORIS . | IV. SEQVIORIS . SEXVS
 . | AVVS VII. NEPOTVM . | VITÆ . ET HONORVM .
 SATVR¹⁾ . | PIE . DENATVS. FREIBERGÆ. | PRID. KAL.
 QVINCTIL. c|b |b c LXI | CVM. TVLISSET. SECVM. EX.
 SECVLO. | ANN. LXV. HEBD. XIV. D. II. og herunder
 åtter en anden latinsk Indskrift, der udtrykker, at Sønnen Dr.
 jur. utriusque Christian v. Sutphen, overvældet af Sorg, til-
 ligemed dennes eneste overlevende Søster satte deres ærværdige
 Fader dette Minde.

Ved Siden deraf har været et Epitaphium med en latinsk
 Indskrift, der meddeler, at til den gode Faders og Søsters Aske
 lægges her Benene af den højanselige Hr. Dr. Christian v. Sut-
 phen, den udmærkede Retslærde, født i Dresden i Maj Maaned
 1635, død i Freiberg d. 6. Aug. 1684.

I Anledning af disse Indskrifter tilføjer Forfatteren nogle
 Bemærkninger om Stephan v. Sütphen og hans urgamle Adel,
 som gjøre Indtryk af at være Uddrag af en Ligprædikers
 over ham.

I et bibliografisk Repertorium vedr. Freibergs Historie fandtes
 ogsaa en saadan nævnt²⁾, og da jeg i flere større tyske Bi-
 blioteker forgæves havde forespurgt om denne Sjældenhed, laa
 det nær, at søge den i Freiberg selv. Samtidigt med at jeg her
 fik at vide, at den virkelig endnu fandtes i Byens Gymnasium,
 fik jeg dog den lidet opmuntrende Meddelelse, at den for Tiden var
 utilgængelig, idet Biblioteket var lukket under Sommerferien.

¹⁾ Trykfejl for SATVS.

²⁾ I Dr. Edv. Heydenreichs Repertorium i Mittheilungen des Freiburger Alter-
 thumsverein, Band 21. S. 85. N. 1146, under Titlen Starck, Gottfr: Leich-
 predigt beim Tode des Herrn *Stephan von Sütphen* des älteren. Von unter-
 schiedenen Kaiserl. Majest., Chur- und Fürstl. Durchl. privilegirten, in-
 vielen Königreichen und Landen hochberühmten Leib- und Wund-Arztzten,
 wie auch Oculisten, Stein- u. Bruch-Schneiders, in der renovirten Capelle
 beyrn Dohmb zu Freyberg eingesenket. Gedruht in Zwickau, von Samuel
 Eben. Ohne Angabe des Druckjahrs 4. (F. Gslb. Leichpredigten Bd. 6).

Paa dette Savn blev der imidlertid paa en meget velvillig Maade raadet Bod.

I „Mitteilungen des Freiburger Altertumsverein“ Hefte 38 har Hr. „Museumswart, Bergamtsrat Wappler“ i Freiberg i Sachsen i 1903 ladet trykke en Afhandling under Titlen: „Der Oculist, Schnitt-, Leib- und Wundarzt Stephan von Zütphen geb. 1601 in Goslar, gest. 1666 in Freiberg. Ein offener Brief an Herrn Staatsarchiv-Sekretär Gerhard L. Grove in Kopenhagen.“ Forfatteren har ikke blot med den største Hjælpssomhed under mit Sommerophold i Freiberg 1902 ved sine indgaaende Kundskaber om Byens Historie lettet mig Undersøgelsen om Familien Zütphens Historie, men selv heri udgivet de for Slægts-historien vigtige Personalialia, der indeholdes i den omtalte sjældne Ligprædiken og desuden ved samme Lejlighed aftrykt to samme Sütphen givne Privilegier, hvorfor det maa være mig tilladt her at bringe min bedste Tak.

Det Uddrag af Ligprædikenen, Hr. Wappler meddeler, indeholder ikke blot fyldige Oplysninger om Mandens eget Liv, men med ham som Udgangspunkt viser det baade tilbage til hans Forfædre og frem til hans Børn og navnlig ogsaa til to Sønnesønner, som ikke nævnes hos Grübler. De sidste Henvisninger har det Fortrin at være meddelte af en Samtidig, der sikkert kan antages at have været personlig bekendt med de fleste af Vedkommende eller ialfald deres Nærmeste; medens Meddelelserne om de Henfarne af Slægten, jo mere de ligger tilbage i Tiden, des mere trænger til nærmere Bekræftelse, men dog afgive et saa vigtigt Materiale til nærmere Opsporing af de ældste Slægtled, at hele Uddraget, med Undtagelse af de ret vidtløftige Meddelelser om Mandens Sygdomshistorie, her skal gengives.

„Was nunmehr die ehrliche Geburth, den wohlgeführten Lebens-Lauff, Christenthumb, Kranckheit und seligen Abschied betrifft des weyl. Wohl-Edlen, Vesten, Groß-Achtbarn und Hoherfahrnen Herrn Stephan von Sütphen des Ältern von zweyer Röm. Kays. Majest. wie auch vielen Chur- und Fürsten hochprivilegirten und in dem heil. Römischen wie auch ausländischen Reichen berühmten und ältesten Oculist, Schnitt- Leib- und Wund-Artztes, dessen entseeleter Cörper

allhier eingesarget für unsern Augen lieget, so kan solches zu des Seligverstorbenen wohlverdienten Ehren-Ruhm mit Stillschweigen nicht übergangen, sondern muß Christlichem Brauch nach erinnert werden.

Wie nemlich der sel. Herr Stephan von Sütphen aus einem uhralt Hoch Adelichen Geschlechte entsprossen und gebohren worden benahmentlich in der Kayserl. freyen Reichs-Stadt Goßlar im Jahr Christi 1601 den 26. Tag des Mertzen-Monats vor Mittage umb 9 Uhr.

Sein seliger Vater war der Wohl-Edle, Vest- und Hoherfahrne Herr Johann von Sütphen, ein berühmter und wegen seiner glücklich-verübeten Curen von vielen Potentaten hochbegnadeter Oculist, Schnitt- Leib- und Wund-Artzt.

Dessen selige Fr. Mutter aber ist gewesen die Edle, viel Ehren-Tugendreiche Fr. Catharina aus dem Geschlechte der Schlägel.

Der Herr Groß-Vater ist gewesen der Hoch Edle, Gestreng und Veste Herr Stephanus von Sütphen aus der Graffschafft Sütphen in Niederland bürtig; allwo dessen Uhr-Anherren besage der von Röm. Kays. Majestät im Jahr Christi 1629 allergnädigst ertheilten Nobilitäts-Renovation die höchsten Officia oder Chargen im Kriege bedienet, auch wie sonsten also auch in vielen gefährlichen Türckenzügen sich iederzeit tapffer und ritterlich erwiesen haben; Allermassen dessen sel. Herr Vater in Krieges Expedition als ein Oberster zu Roß bey wehrender tyrannischer Persecution des Ducis de Albã vor sein Vaterland und die reine Lehre sein Leben ritterlich gelassen. Worauff sein damahls sehr junger und einiger Sohn als unseres sel. Herrn von Sütphen Groß-Vater von denen Hoch Adelichen reichen Gütern nebenst viel 100 ins Exilium verjaget worden, daß Er also sein Refugium oder Zuflucht in Teutschland, woselbst die reine Evangelische Lehre floriret, nehmen müssen.

Es haben aber die von Sütphen in dieser ihren reinen Evangelischen Religions-Beständigkeit einen guten Vorgänger gehabt an ihrem Geschlechts-Verwandten dem theuren Märter und Gottes-Bekenner Bruder Heinrich von Sütphen, welcher in Christ-Monat des 1524. Jahres in Didmar des reinen Evangelii Bekäntniß halber von den Feinden des Wortes Gottes zum Feuer verdammt worden ist, wie solches der sel. Vater Lutherus weitläufftiger anführet in seinen 3. Jehn. und 6. Wittenb. teutschen Theile¹⁾.

¹⁾ Hans Portræt og en udførlig Beskrivelse af Omstændighederne ved hans Martyrdød findes i Westphalens Monumenta inedita Germanorum Westphalorumque Bind IV S. 1463. Af en Levnesbeskrivelse af ham i Møller: Cimbria litterala fremgaar, at han var født i Grevskabet Zütphen omtrent 1488, at han 1521 besøgte Universitetet i Wittenberg og hørte Luther, i 1522 var Prior hos Augustinerne i Antwerpen og fængsledes, og i 1524 forvist fra Bremen og fandt Døden i Meldorph i Ditmarsken.

Nachdem nun obenbeniemter Herr Groß-Vater des sel. verstorbenen Herrn Stephans von Sütphen dergestalt in dem Elende von iedermann verlassen herumb gegangen, hat er keine Beliebung zum Kriegswesen getragen, auch keine Mittel gewust, denen Studiis nachzufolgen, dahero sich vor allen andern die hochlöbliche Schnitt- und Wund-Artzney-Kunst gefallen lassen und darauff sich zu einem vornehmen Oculisten, Schnitt- und Wund-Artzt in Dantzig begeben, bey welchem Er solche Profession fundamentaliter erlernet und durch deren langwierige und glückliche Exercirung bey hohen Reichs- und ausländischen Häuptern eine grosse Authorität erworben, auch solche praerogativam vor allen andern Ärzten gleichsam jure haereditario gradatim biß auch auf diesen seinen Nepotem oder Kindeskind, den sel. Hn. Stephan von Sütphen, verfället.

Seine Fr. Groß-Mutter ist gewesen die Wohl Edle und Hoch Tugendbegabte Frau Margaretha, eine gebohrne Theilerin.

Und von solchen Wohl Adelichen und fürnehmen Christlichen Eltern und Groß-Eltern ist dieser wohlselige Herr Stephan von Sütphen der leiblichen Geburth nach den 22. Martii des 1601. Jahres¹⁾ entsprossen und den 28. selbigen Monats zur heil. Tauffe befördert, auch hernach bey zunehmenden Wachsthumb in aller Gottesfurcht auff erzogen und biß in das 16. Jahr durch fromme und gelehrte Praeceptores zum studiren gehalten worden; worbey Er denn durch Göttliches Gedeyen dergestalt proficiret, daß Er sich desselben seine gantze Lebenszeit rühmlich und erprießlich bedienen können.

Wie Er nun zu seines Herrn Vaters Profession ein sonderbahres Belieben getragen, selbiger aber frühezeitigen Todes verfahren, als hat Er sich zu gründlicher Erlernung solcher Kunst erstlich zu seinem Herrn Vetter, Hn. Andreas von Sütphen, und hernach zu seinem ältesten leiblichen Bruder Tit. Hn. Christian von Sütphen, beyden unvergleichlichen Oculisten, Stein- und Bruchschneidern, auch hochberühmten Leib- und Wund-Ärztzen begeben, bey welchen Er 10 Jahr unverruckt verblieben und binnen sothaner Zeit solche Proben abgelegt, daß Ausgangs des bedungenen Termins Er von Ihnen vor einen wohlqualificirten Ophthalmicum, Schnitt- Leib- und Wund-Artzt ist erkennen und solenniter erkläret worden.

Worauff hernach erfolget, daß nahhdem Er im Jahr Christi 1624 seine eigene Praxin angestellet, Er darinnen in wenig Jahren sich dermassen habitiret und beliebt gemacht, daß Er nicht allein von Römischen Kayserl. Majestäten Ferdinando dem Andern und Ferdinando dem Dritten glorwürdigsten Andenckens zu zweyen von Churfürstl.

¹⁾ Foroven og hos Grübler d. 26. Marts.

Durchl. zu Sachs. Hertzog Johann Georgen dem Ersten Lobseligster Gedächtniß zu dreyen mahlen; von Chur- und Fürstl. Durchl. zu Brandenburg, Fürstl. Durchl. zu Altenburg, Braunschweig, Lüneburg und andern Reichs-Fürsten, Graffen und Herren wegen seiner besondern Geschicklichkeit und glückhaften Experientz aller- und gnädigst privilegirt und mit hohen Begnadigungen meist Libell-weise in rothen, schwarzen und violblauen Sammet mit in gold- und silbern Capseln anhangenden respective Kayserl. Königl. Chur- und Fürstl. grossen Insigeln auff seine Kunst und Profession reichlichen versehen; sondern auch sein von langen Jahren her gestammeter Adel wieder *[de novò confirmiret]* und allen Hoch-Adelichen Berechtigungen verbessert worden ist.

Es hat aber der sel. Herr Stephan von Sütphen diese seine Profession nicht allein in dem heil. Röm. Reiche, Böhmen, Ungarn, Croatien, Schweden, Pohlen, Dennemarck, Wallachey und mehr andern weitentlegenen Ländern iederzeit sehr rühmlich und glücklich in die 40 Jahr exerciret; sondern auch binnen selbiger Zeit darinnen unterschiedene qvalificirte Subjecta oder Personen erzogen, welche theils noch am Leben, theils bereit Ihme in der Seligkeit vorgegangen; unter welchen sonderlich sein älterer Sohn, Herr Stephan von Sütphen, von Röm. Kays. Majest. Churfl. Durchl. zu Cöln, Sachsen und Brandenburg hochbefreyter und von der Kayzerl. Medicinischen Facultät zu Wien approbirter Oculist, Schnitt-Leib- und Wund-Artzt. Ingleichen Herr Andreas Kuhn, Churfl. Sächs. und Brandenburgischer privilegirter Stein- und Bruch-Schneider, Augen-Leib- und Wund-Artzt, beyde nunmehr selig. It. Herr Johannes Zech¹⁾, Kayserl. Churfl. Sächs. und Brandenb. hochprivilegirter Oculist, berühmter Leib- und Wund-Artzt in Berlin. Hr. Michael Brehme, Hoch Fürstl. Sächsisch-Gotischer, Landgräfl. Heßischer, Darmstädt. und Casselischer, auch Gräfl. Schwartzburgischer wohlbestalter Landes-Schnitt- und Wund-Artzt in Schmalkalden. Herr Gottfried Hacke, wohlgeübter Oculist, Schnitt- Leib- und Wund-Artzt, wie auch Chirurgiae promotus Doctor und Herr Laurentius Schubart, Röm. Kays. und Churfl. Sächs. befreyeter Ophthalmicus, Leib- und Wund-Artzt zu Dreßden, derer andern zu schweigen.

Und wiewohl dem wohlsel. Hn. Stephan von Sütphen von Kayserl. Majestäten wie auch andern Chur- und Fürsten seiner langwierigen Experientz, rar- und perfecten Wissenschaft halber unterschiedliche

---

¹⁾ Hos Grübler er tilføjet, at denne har været gift med Stephan v. Sütphens Datter Dorothea Sophia, som imidlertid nedenfor siges at være gift med en anden af hans Elever, Andreas Kuhn.

fürnehme Bestellungen aller- und gnädigst angetragen worden sind; so hat Er doch solche theils dissentirender Religion, theils auch, daß er vielen und nicht allein einem Lande mit solch seiner von Göttlicher Allmacht Ihme vor andern verliehene Gnade und Wissenschaft beyräthig seyn möchte, aller- und unterthänigst ausgeschlagen; gestalt Er auff zuschreiben vieler hoher Standes- und andern Personen in fürfallenden Leibes-Schäden und Gepresten sich willigst iederzeit erfinden und keine Reise, so weit und schwer sie auch gewolt, davon abhalten lassen. Wie Er nun solcher massen an vielen Orten seiner wohlerlerneten Kunst sich bedienet; als hat Er auch deshalb bey Eingang des 1628. Jahres sich hierher nach unser Stadt Freybergk erhoben, und als Er allhier mit gutem Success einige wenige Zeit practi[si]ret, hat er durch Gottes sonderbahre Direction mit der damahls Wohl Erbarn und Ehren Tugendbegabten Jungfrau Sibyllen, Herrn Martin Haschens, fürnehmen Bürgers nnd Tuchhändlers, Eheleiblichen Tochter, sich versprochen und darauff den 26. Februarii obengemeltem Jahres durch Priesterliche Copulation einsegnen lassen; wodurch Er erwünschte Gelegenheit an die Hand bekommen sich bey hiesiger löblichen Stadt niederzulassen und zu begütern; da denn der sel. Herr von Sütphen sich iederzeit sehr wohl und löblichen gehalten und vielen gefährlichen Mängeln und Gebrechen remediret.

Wie Er nun im Nahmen Gottes sich in den heil. Ehestand begeben, also hat Er auch in demselben den lieben Kinder-Segen von dem gnädigen Himmel reichlich verspüret, indem Ihm Gott bey wehrendem 31 jährigen Ehestand mit fünf Söhnen und 4 Töchtern beseliget, so theils in der Jugend selig verstorben, theils erwachsen, welche Er nach der Paulinischen Vermahnung in der Furcht zum HErrn und andern schönen Tugenden wohl auffgezogen, Ihnen Privat- und andere Praeceptores gehalten, darbey auch keine Sumptus oder Unkosten gespart, wodurch es soweit gediehen, daß der sel. Herr von Sütphen an zweyen Söhnen grosse Ehre erlebet, wie auch an zweyen Töchtern, denn die andern dem Herrn Vater in der Seligkeit vorgegangen; der ältere nunmehr auch sel. Sohn, Herr Stephan von Sütphen, ist in des Herrn Vaters Fußtapffen getreten und seine Profession mit grossem Ruhm an vielen Orten exerciret, dadurch Er derer Röm. Kayserl. Majestäten, Churfl. Cölnischen, Sächs. und Brandenburgischen Durchlauchtigkeiten Privilegia mit Ehren erlanget, auch von der Medicinischen Facultät in der Kayserl. Universität zu Wien nach ausgestandenem Examine vor einen approbirten Oculisten, Schnitt- Leib- und Wund-Artzt ernennet worden; von solchen hat Er erlebet zwey

Kindes-Kinder, Nahmens Stephan¹⁾ und Johann Friedrich. Der Jüngere aber, so anitzo mit thrähnenden Augen des sel. Herrn Vaters Leiche nachfolget, ist der Wohl-Edle, Veste und Hochgelehrte Herr Christian von Sütphen, bey der Rechten berühmter Doctor²⁾ und Consulent allhier, welchen Er zehen gantzer Jahr propriis sumptibus zu Leipzig, Wittenberg und Jehna als berühmten Universitäten gehalten.

Von Seiner ältern Tochter so bereit vor etlichen Jahren selig Nahmens Frauen Dorotheen Sophien, welche Herr Andreas Kühnen, weyland fürnehmen Oculisten, Stein- und Bruchschneider, auch Leib- und Wund-Artzt vermählet gewesen, hat Er durch Gottes Segen erblicket fünf Kindes-Kinder, worvon noch zwey anitzo am Leben und gegenwärtig als Jungfer Dorothea Sophia und Jungfer Maria Elisabeth, so mit höchstbetrübten Gemüthe ihren frommen und gutthätigen Herren Groß-Vater zum Grabe begleitet³⁾.

Die jüngere annoch lebende Eheleibliche Tochter ist die Edle und Viel-Ehren-Tugendbelobte Jungfer Sibylla Elisabeth⁴⁾, welche ihrer Gottesfurcht und anderer schönen Tugenden halben bey männiglich in gutem Lobe, anitzo aber wegen ihrer anhaltenden Leibes-Beschwerung dem sel. Herrn Vater das Geleite zu seinem Ruhe-Bettlein zu geben nicht vermag, zu Hause Ihn aber als ein gehorsames Kind desto heftiger betrauret.

¹⁾ Wappler oplyser (efter velvillig Meddelelse af Rektor, Dr. Preusz) om denne Sønesøn, at han fra 1677 besøgte Freibergs Gymnasium, i hvis Matrikel Rektoren Andreas Beyer (1672—80) har indført: „Stephanus, dni Stephani à Sütphen, Ophthalmici et Chirurgici filius, Berolinensis March. ao. aetat. 14 inscriptus 13 Julij Disc. Cl. II“. Det maa herefter formodes, at det var i 1677 at han var fjorten Aar, saaledes at han er født c. 1663 og altsaa kun et eller to Aar gammel, da Faderen døde.

²⁾ Se ovenfor. Wappler meddeler, at Chr. v. S. ifølge Freibergs Stadsprotokol d. 22 Jan. 1602 indbød Raadet til sin Actus doctoralis.

³⁾ I et Brev af 15 Okt. 1683 (K. S. Hauptstaatsarchiv zu Dresden. Amtsgericht Freiberg Nr. 143. Acta H. Stephan à Sütphen, Königl. Schwedischer Wachtmeister contra H. Stephani à Sütphen, Lithotomi und Ophthalmici hinterl. Erben. Erg. A. 1683, Blatt 4.) indkalder den yngste Stephan v. Sütphen sine Medarvinger efter Farfaderen, og nævner „Alle meine coheredes“ som følgende fire, (besonders ratione des Forwercks) Meinen Vetter Hr. D. Christian von Sütphen, und meinen Bruder Johann-Friedrichen, (ratione des Hauses aber) meine Frauen Muhemen alss Hr. Wolffens itzigen Pastoris zu St. Jacobi, und Hr. M. Graffes, Conrectoris emeriti Ehe-Frauen“. Det fremgaar af Gravstedsindskrifter i Grüblers anførte Værk II S. 130. at Wolfs Hustru hed Marie Elisabeth, f. Kühn, og sammesteds Side 201 ses det, at Konrektor, Mag. Graffs Hustru hed Dorothea Sophie, f. Kühn, var født 3 Novb. 1653 i Freiberg, død sammesteds 8 Sept. 1714, og i sit 38aarige Ægteskab med ham havde 6 Børn.

⁴⁾ Hun døde ugift d. 15. Okt. 1674 efter Dødsbogen for Domkirken i Freiberg.

Wie Er nun seine lieben Kinder und Kindes-Kinder zu allen Guten erzogen und angehalten, auch wie bereit gedacht, viel Freude von ihnen erlebet: Also hat Er nach seligem Hintritt seines hertzliebsten Ehe-Schatzes, so geschehen fast für 7 Jahren, nemlich den 22. Septembr. des 1659. Jahres, seinen lieben Kindern zum Besten sich nicht wieder verheyrathen wollen, sondern ist in dem einsamen Witber-Stande verblieben biß an sein seliges Ende und darbey ein unsträfliches Leben geführet.

. . . . Weil Er denn GOTT lieb gewesen, hat es ihme am Creutz und Trübsal nicht ermangelt: allermassen Er öfters von dem grossen GOTT mit gefährlichen Kranckheiten heimgesuchet worden; zudem auch sein nunmehr sel. hertzliebste Eheweib und acht Kinder meist in seiner Abwesenheit durch den frühezeitigen Tod verlohren; Ingleichen im Jahr Christi 1636 auf der Strassen durch Anfall einiger mörderischen Räuber ein merckliches von allen bey sich habenden beweglichen Gütern nicht sonder euserste Lebens-Gefahr; auch in dem bald folgenden 1638. Jahre durch Verwarlosung derer Pannierischen feindlichen Soldaten sein schön vor hiesiger Stadt Freyberg gelegenes Forwerck durch den Brand; und wieder nach dessen Auffbauung bey der Torstensonischen Belagerung durch fernerweite desolation und Ruinirung entbehren müssen. Alles andere bey seinen so zu Wasser als zu Lande insonderheit bey wehrenden langwierigen teutschen Kriegen gethanen Reisen erlittenen Unglücks, Gefahr und Ungemachs zu geschweigen . . . . Endlich . . . . nach der Ewigkeit zu geeilet . . . . nachdem er sein mühsames Leben gebracht auff 65 Jahr, 14 Wochen und 2 Tage. Im Ehestande gelebet 31 Jahre und 21 Wochen. Neun Kinder, als 5 Söhne und 4 Töchter gezeuget und von 2 Kindern erlebet 7 Kindes-Kinder. ENDE.“

Det vil af Ligprædikenen erfares, at en hel Slægt Sütphen i Tyskland har vundet sig et Ry som dygtige Kirurger. Fra en anden Kilde kan jeg tilføje endnu en her unævnt Kirurg, der hører til samme Slægt. I en af Johan Gottfried Michaelis i Dresden 1714 udgiven Fortegnelse over „Dresdnische Inscriptiones und Epitaphia“ fra Vor Frue Kirke sammesteds meddeles Side 358 følgende Indskrift: „Jehova. Der Edle, Veste, Hoch-Ehrsame Herr Christoph von Sutphen, hoch Priviligirter und berühmter Medic. Chirurgus allhier, nachdem er An. 1597 zu Lunck [? Luick] in Braband gebohren, 33 Jahr mit 2 Weibern ehelich gelebet, in erster Ehe 14 Kinder gezeuget, den 8 Jan.

1665, seines Alters 68 Jahr 38 Wochen und 4 Tage sanfft und seelig verschieden“.1)

Det er aabenhart den samme Christopher Sütphen, „Okulist und Wundtarzt von Dresden“, der siges, paa en Rejse sammen med sin „Fætter“ Okulisten Stephan Sütphen fra Freiberg, i 1636 at være bleven overfaldet og plyndret af 15 Ryttere ved Landsbyen Luppa for 9 skønne Heste, Vogn, Guld og Penge (3000 Thaler)²⁾. Indskriften over ham har derfor en med Hensyn til den fælles Slægts Herkomst i Nederlandene meget interessant Angivelse af Tid og Sted for Mandens Fødsel i Brabant.

Ad dette Spor kan Slægten i Danmark dog ikke søges, da han uagtet sine 14 Børn neppe har haft nogen mandlig Descendens udover første Generation.

Det er nemlig sikkert hans Søn, Jeremias v. Sütphen, der 1693 døde som Lic. og Dr. theol. samt Superintendent i Grimma. Denne brugte samme Vaaben som den freibergske Slægt v. Sütphen, og det hedder om ham, at han var født 1639 i Dresden som *Søn af en kejserlig Livlæge og Kirurg*³⁾; derhos viser en „Recess“⁴⁾ zwischen D. Jeremias von Sütphen hinterl. Erben“, dateret Dresden 23 Febr. 1714, at Dr. Jeremias v. Sütphen er død barnløs, men at en Rente efter hans Død skulde deles mellem Arvinger efter hans Enke paa den ene Side, og paa d. a. Side efter hans Søster Dorothea, gift med en Krause; naar disse ud-døde skulde Renten gaa til fattige Studenter, hvilket tyder paa at han ingen andre lige saa nære Slægtninge havde.

Ligprædikenen nævner kun 2 Sønner af den afdøde Stephan v. Zütphen senior, der naaede den voxne Alder.

Den yngste af disse Dr. jur. Christian v. Sütphen døde uden Livsarvinger 1684. Den ældste, der allerede ved Faderens Død i 1666 nævnes „nunmehr auch sel:“ Stephan v. Sütphen, traadte i

¹⁾ S. 309 ss. findes en Indskrift over hans Hustru Maria, geborne Lapin, død 10 Nov. 1651, 48 Aar, 8 Maaneder mindre end 14 Dage.

²⁾ Justizsachen de ao. 1603—1683. Loc. 8846. Hauptstaatsarchiv zu Dresden.

³⁾ Kreyßig u. Wilsdorf: Album der evangelisch-lutherischen Geistlichen im Königreiche Sachsen. Criemitschau 1898, II S. 247.

⁴⁾ Originalen i Hauptstaatsarchiv zu Dresden bl. Concepta Derer Recesse, Decreten Abschied und Verträge de A^o 1713—16, Br. 25. Loe 13854.

Faderens Fodspor og blev Læge i Berlin. Han er utvivlsomt identisk med den Stephan v. Sütphen junior, (f. 1632 i Freiberg, † 1664 i Berlin), hvis Billede hænger paa Dragsholm. Dels stemmer nemlig Dødsaar og -sted med, at det gennem Legationssekretær, Greve Carl Moltke er oplyst, at Todtenregister for Nikolaj Kirke i Berlin udviser, at en „Herr Steffanus von Sütphens Lig nedsattes der i Kirken d. 28. Aug. 1664“, og dels stemmer Fødselsaar og -sted paa Billedet med den Daabshandling, hvorom jeg i Døbebogen for Nicolai Kirke i Freiberg, om end ganske vist med Datidens liden Sands for selv Navnes Ortographi, fandt noteret: „1632 [N 9] den 4 Martij Steffan F. H. Steffan Südfeldt Oculisten“, og blandt Faderene anført „Christopher Sötphen, oculisten zu Dresden“, Faderens nys omhandlede Fætter.

I samme Kirkebog har jeg fundet noteret Daab af 4 andre Børn, hvoraf 3 ikke nævnes i Ligprædikenen. Klokkeren ved Kirken bliver aabenbart efterhaanden bedre og bedre kendt med Familiens Stilling og Navnets Stavemaade. I 1630, 28 Juli ved Sibylla Elisabeths Daab nævnes Faderen blot „Steffan Südfelt“, ved før nævnte Daab i 1632 „Steffan Südfelt, Oculisten“, i 1636 ved Wilhelms „Notthauf domj“ „Steffan von Sübschen Oculisten“, endelig i 1642, 17 April kommer ved Johannes Ernsts Daab det betydeligt forbedrede: „Stephan von Sutphen, Artzt“, og 1644 nævnes ogsaa Sybilla Elisabeth som „Herrn Stephan Sutphen Arztstochter“. Flere Børn fandt jeg ikke ved Gennemgang indtil 1650 og skønt Tiden var knap, tror jeg ikke at have overset nogen, hvorfor de andre rimeligvis ligesom Sønnen Christian har været døbt andetsteds, mulig paa Reiser, som Faderen jo ofte foretog.

Ligprædikenen fører den freibergske Slægt endnu en Generation længer ned i Tiden, idet den foruden flere af den Afdødes Børn nævner hans afdøde Søn, Lægen Stephan juniors 2 Sønner Stephan og Johann Friederich von Sütphen, skøndt de har været ganske smaa. Andetstedsfra kan jeg oplyse disses Moders Navn. „Anna Sophie, Stephan von Sytphens efterladte Enke“ nævnes saaledes, da hun efter Ansøgning under 15 April 1670 faar Bevilling til at Børnenes Bedstefader (hendes Fader) Johan Zech i Berlin i Forening med deres Farbroder Dr. jur. Christian Sytphen i

Freiberg¹⁾ maa blive deres Tutor. Bedstefaderens Stilling angives ikke. Men hans Navn er identisk med Stephan v. Sütphen seniors Lærling Johan Zechs, der blev Okulist og Kirurg netop i Berlin, og efter hvad Grübler meddeler blev gift med hans Datter Dorothea, medens Ligprædikenen beretter, at hun blev gift med en anden af Eleverne Andreas Kuhn og med ham havde fem Børn, se foran. En senere Bevilling²⁾ udtaler, at Kurfyrsten paa Anna Sophia „von Reichelins“ Ansøgning d. 26 Jan. 1683 bevilger hende, at hendes fraværende ældste Søn af første Ægteskab Stephan von Sütphen i Stedet for sin forrige Formynder Dr. Christian von Sütphen maa faa sin Stedfader Ritmester Johann Christopher von Reichel til Kurator.

Endvidere fandt jeg i Freibergs Stadtbuch³⁾ oplyst, at ved Raadets Møde den 6 Okt. 1684 „Herr Johan Friedrich von Sütphen, gewesener Schwedischer Fähnrich“ i Anledning af den ham tilfaldne Arv efter Farbroderen Dr. Christian v. Sütphen producerede en Myndighedsbevilling fra Kurfyrsten for at faa sin Arv udbetalt, medens den anden fraværende Broder Stephans Arvelod deponeredes, indtil han fordrede den. Yderligere ses det sammesteds⁴⁾, at „Anna Sophia Reichelin, gebohrne Zechin“ d. 1 Apr. 1685 i Raadet vedrørende hendes ælste Søn fremlægger en Attest, som endnu findes i Arkivet i Freiberg, og udviser, at „Herr Stephan von Sittfeldt seel. gewesener Cornet“ d. 18 Febr. 1685 er afgaaet ved Døden i Wittstock af hidsig Feber og Søndagen derefter begravet i Kirken sammesteds⁴⁾ med en „Leich-Sermon“. Attesten er underskrevet af „Christianus Fabricius, 38 jähriger Prediger des Orts“ og dateret d. 27 Marts 1685 i Wittstock i det kurfyrstelige brandenborgske Amt Zossen. Denne unge Færnik Stephan v. Sütphen, der endnu to Aar i Forvejen var umyndig, har neppe efterladt sig Børn, og paa dette Tidspunkt var hans yngre Broder Johann Friederich sikkert den eneste mandlige Ætling ikke blot af Faderen Lægen Stephan v. Sütphen junior men ogsaa af Farfaderen Steph. v. Sütphen senior i Freiberg.

¹⁾ I Vormundschafts Copiale 1670—77 Bl. 11 b i Hauptstaatsarchiv zu Dresden.

²⁾ Sammesteds 1678—86 Bl. 187 b—88 a.

³⁾ Stadtbuch zu Freiberg vom Jahren 1677—85, S. 790.

⁴⁾ Ss. S. 838.

Er der da nu noget Spor til at denne Johan Friedrich har været bosat i Meklenborg og saaledes kan formodes at have været Fader til de tre danske i Meklenborg fødte Officerer af samme Navn?

Desværre kun en Antydning. Arkivar Grotefend i det hertugelige „Geheimes und Haupt-Archiv“ i Wismar har for nogle Aar siden meddelt¹⁾, at alt, hvad der i Arkivet er fundet om Familien v. Zytphen, er nogle enkelte (lidet væsentlige) Aktstykker om en kongelig polsk og kursachsisk Kaptajn Joh. Friedr. v. Zitphen, der 15 Apr. 1713 fra Schwerin klager til Hertug Friederich Wilhelm af Meklenborg over, at han for 11 Uger siden er bleven arresteret uden endnu at være forhørt og har maattet ligge den lange Tid i Vagten i sine Gangklæder og forsømme sin Konges Tjeneste og det paa en falsk Angivelse, og beder om at maatte blive i Huset i frie Arrest pendent processu, hvad han synes at have faaet Lov til, da en Stadsmusikant Gottfried Witzendorf hos hvem han har boet efter Løsladelsen af hans Arrest, d. 7 Dec. 1713 klager over, at han har fornærmet hans Hustru. Han bliver paany stævnet i Sagen til d. 19 Febr. 1714, men hermed forsvinder hans og Sagens Spor.

En Forespørgsel i det kgl. sachsiske Krigsarkiv om samme Kaptajn har intet frugt, og man maa foreløbig nøjes med paa det øvrige ny Grundlag, der ovenfor ere givet, at følge Sporene videre.

Den freibergske Familie har nu dog nærmet sig Danmark.

Jeg skal ikke dvæle ved, at Ligprædikenen allerede omtaler, at Stephan v. Sütphen senior udøvede sin berømmelige Profession i fjerne Lande som Sverrig, Polen, Danmark og Wallachiet. Men hans Søn Stephan flyttede et godt Stykke nordpaa og nedsatte sig i Berlin, og hans Sønesøn Stephan døde i Wittstock paa Grænsen af Meklenborg; dennes Broder Johan Friederich var i svensk Tjeneste, og endelig finder vi endnu et Spor, der fører lige ind i Danmark. Den Ritmester Johann Christoph von Reichel, der en Del Aar efter Lægen Stephan v. Sütphen juniors

¹⁾ i en Skr. til det kgl. danske Gesandtskab i Berlin af 24 Juni 1901.

Død ægter hans Enke Anna Sophia f. Zech og bliver Kurator for Stifsønnerne Stephan og Johan Friedrich v. Sütphen, er aabenbart identisk med den Johann Christoph v. Reichel, fra hvem der her i Rigsarkivet findes en paa tysk affattet allerunderdanigst Ansøgning, dateret Kjøbenhavn d. 13 August 1677. Heri meddeler han, at han den 2 Aug. s. A. i Landskrona har overrakt Kongen en Anbefalingskrivelse fra Kurfyrsten (af Brandenburg) og fra Hertug Frederik af Grabow, og at han har tjent 3 Aar og nogle Maaneder hos Kurfyrsten som Kornet og Løjtnant, som hans Afsked viser, ligesom ogsaa gjort Ritmesters Tjeneste, og desuden tjent nogle Aar i Kejserens Hær. Nu er han taget til Kjøbenhavn fra Landskrona for at afvente Kongens Resolution i det Haab, at Kongen, da Reichel har fortæret de Midler han havde og været meget uheldig paa sin Rejse herhid, vil give ham en god Employ ved Kavalleriet eller ogsaa Underholdning som en anden reformeret Officer¹⁾.

Af en af Krigskollegiets Expeditioner (N 1034) af 20 Okt. 1677 fremgaar det, at Ritmester Reichel bl. Andre skulde blive i Kongens Tjeneste og have Standkvarter ved Livgarden for at være ved Haanden. Den 28 s. M. findes en Generaladjutant-Løjtn. Reichel²⁾ indkvarteret i Aarhus sammen med Generalmajor Rantzau. I et Brev af 21 April 1678³⁾ skriver General Meerheim fra Landskrona, at han har iagttaget, at den til ham overkomne Ritmester Reichel har forholdt sig berømmeligt og vel i alle ham betroede Hverv, hvorfor han anbefaler ham. I samme Aar omtales Johan Christoph von Reichel som Ritmester i 2det fynske Rytter-Regiment, men efter dette Aar kendes intet videre til hans Tjeneste i Danmark⁴⁾. At hans Hustrus Børnebørn søger Lykken i Danmark og ligesom deres Fader, Farbroder og Stiffader i Krigstjenesten ligger imidlertid herefter ikke fjernt.

Men Tiden nærmest omkring Aarhundredeskiftet i 1700 var

¹⁾ Indkomne Sager til Krigskollegiet 1677 N 621.

²⁾ Do. 1678 N 243.

³⁾ Do. 1678 N 293.

⁴⁾ Ovenstaaende Angivelser om hans militære Løbebane skyldes velvillig Meddelelse af Oberstløjtn. J. C. V. Hirsch.

i Meklenborg en urolig Tid, mange Kirkebøger og andre for Slægtskabsbeviset vigtige Dokumenter fra hin Tid ere ødelagte og det tør neppe ventes om end endnu haabes, at Fundet af Tid og Sted for Stephan von Zütphens Død i Witstock kan føre til nærmere Oplysning om Broderens daværende Opholdssted i Meklenborg og derigennem om hans her fødte Børn.

Noget egentlig Bevis for Forbindelsen mellem Slægten v. Zytphen i Sachsen og Danmark kan saaledes endnu neppe føres; men flere Omstændigheder end før pege paa Sandsynligheden af en saadan. Det kan blandt disse anføres, at adskillige Breve i Stadsarkivet i Freiberg fra den her boende Familie Sütphen viser, at de førte akkurat samme Vaaben som den danske Familie. Der er ingen naturligere Grund til at Slægten i Danmark af samme Navn fra gammel Tid skulde eje et Portræt af en af de i Freiberg fødte Læger af Navnet Zütphen og allerede 1757 kunne indsende denne Slægts Adelsbrev til Kongen som Grundlag for en Naturalisation end netop den, at de hører til samme Slægt. Naar hertil kommer, at Slægten har forladt Freiberg og nærmet sig Danmarks Grændser og delvis vitterligt haft en Fod her, samt at den yngste af de til Danmark indvandrede Officerer af Navnet Sütphen bærer samme Fornavne (Johan Friederich) som den sidste mandlige Ætling af den bekendte Læge i Freiberg Stephan v. Sütphen sen., er der formentlig Anledning til sluttelig at udtale Haabet om, at Offentliggørelsen af ovenstaaende Bidrag til Kundskab om nogle hidtil upaaagtede Medlemmer af Slægten og Paapegen af forskellige Momenter, der kan tænkes at indeholde Afgørelsen, maatte kunne vække Interessen herfor i videre Kredse og fremkalde de manglende Oplysninger.

¹⁾ Det kan efter de foreliggende Omstændigheder ikke opfattes som noget afgørende Vidnesbyrd mod den antagne Slægtskabsforbindelse, at Christen eller Christian Friedr. v. Sütphen i sin før anførte Ansøgning af 1757 ikke er paa det rene med sin Farfaders rette Navn eller Forhold til de i 1629 adlede Brødre. Hans Fader Ernst Friedr. var jo ganske ung kommen til Danmark og dennes formentlige Fader Johan Friedrich mistede allerede ganske spæd sin Fader, der døde kun 32 Aar gl. 1664, medens Hjemmet opløstes, idet Moderen giftede sig igen og hans Stiffader traadte i fremmed (dansk) Tjeneste, og han selv allerede 1684 var i svensk Tjeneste.

v. Sütphen (Zütphen). skal være falden som Oberst under Hertugen af Albas Forfølgelser.

Henrik Zütphen, f. c. 1488 i Grevsk. Zütphen, Prior i Antwerpen; dræbt som Martyr i Ditmarsken 1524.

Øversigtstavle over en Slægt Sütphen eller Zütphen i Nederlandene og Tyskland.

Stephan v. Sütphen, f. o. 1550 i Grevskabet Zütphen, Kirurg i Danzig, g. m. Margr. Theiler.

Johan v. Sütphen, f. 15.. † 16.., Okulist og Kirurg i Danzig og Goslar, g. m. .. Schlägel.

Christian v. Sütphen, f. 15.. † 16.., Okulist og Kirurg. Stephan v. Sütphen, f. 1601 i Goslar, † 1666 i Freiberg, Okulist og Kirurg, g. 1628 m. Sibylla Haschen, † 1659.

(Fælttere til Stephan v. Sütphen i Freiberg:)

Andreas v. Sütphen, f. 15.. † 16.., Okulist og Kirurg.

Christoph v. Sütphen, f. 1597 i Luik i Břaband, † Dresden 1665, Læge. G. ¹⁾ m. Maria † 1651, g. ²⁾ m. Margrete.

Sibylla Elisabeth v. Sütphen, f. 1630 i Freiberg, † før 1667.	Stephan v. Sütphen, f. 1632 i Freiberg, † 1664 i Berlin, Læge, g. m. Anna Sophie Zeck (siden g. m. Ritmester Joh Christoph v. Reichel).	Dorothea Sophia, g. m. Andreas Okulist.	Christian v. Sütphen, f. 1635 i Dresden, † 1684 i Freiberg, Dr. juris, ugift.	Wilhelm v. S, f. 1636 i Freiberg, † før 1667.	Johannes Ernst v. S, f. 1642 i Freiberg, † før 1667.	Sibylla Elisab. v. S, f. 1644 i Freiberg, † 1674, ugift.	1 Søn døde unge før 1667.	1 Datter,	Dorothea v. Sütphen, g. Krause.	Jeremias v. Sütphen, f. 1639 † 1693, Superintend. i Grimma. g. m. Anna Elisab. Engel. (ingen Børn).	12 andre Børn † uden Livsarvinger.
---	---	---	---	---	--	--	---------------------------	-----------	---------------------------------	---	------------------------------------

Stephan v. Sütphen, f. 1663, † 1685 som Kornet i brandenb. Tjeneste. Johan Friederich v. Sütphen, f. 1664 † 17.., svensk Vagtmester (antagelig siden Kapt. i polsk-sachsisk Tjeneste og Fader til de 3 i Meklenborg fødte danske Officerer v. Sütphen. se næste Side).

**Oversigtstavle over den ældre Del af
 den danske Slægt Zütphen, Sütphen
 eller Zytphen.**

N. N. v. Zütphen
 (mulig identisk med Johan Friederich v. Sütphen, se forr. Side).

Ernst Friederich v. Zütphen, f. c. 1682 i Meklenborg, † 1756, til Volstrup, Kapt. g. ¹⁾ m. Jytte D. v. Linde, ²⁾ m. Øllegaard M. Jermijn.	Joachim Friederich v. Zütphen, f. c. 1690 i Meklenborg, † 1741, Kapt., g. m. Augusta Juliane N. N.	Johann Friederich v. Zütphen, f. c. 1704 i Meklenborg, † 1778, Pr. Ltn. v. Drabantgarden g. m. Kirstine Rohde.
---	--	--

Carl von Zütphen, f. 1723 † 1739.	Christen Friederich v. Z., f. 1729 † 1804, adlet 1757 g. m. Anne Marie de Leth.	Jytte Dorothea v. Z., f. 1733 † 1755.	Hedvig Cathr. v. Z., f. 1735 † 1787, g. ¹⁾ m. A. F. Grib, g. ²⁾ m. L. N. Høg.	5 Børn døde smaa.	Friederich Gregorius v. Z., f. 1729, † 1774, Kapt., g. ¹⁾ m. Anna Cl. Fischer.	Augusta Juliane v. Z., f. 1734, † i Altona, g. ¹⁾ m. Chr. Kuhlow, m. ²⁾ Joh. Dav. Reinche.	Magdalene Constantia v. Z., f. 1737, † 1817, g. m. Ltn. Chr. Weissenborn.
-----------------------------------	---	---------------------------------------	---	-------------------	---	--	---

79

Ernst Friedr. v. Zütphen, f. 1765, † 1835, Generalmajor, v. Lovisa Aug. Baronesse Pechlin.	Christiane Charlotte Amalie v. Z., f. 1767 † 1818, g. m. Nicol. Steenholm.	Andrea Joh. Øllegaard v. Z., f. 1773 † 1876.
--	--	--

Georg Friederich Otto Lehnsbaron Zytphen-Adeler, f. 1810 † 1878, v. Bertha Henriette Frederikke Løvenskjold til Baroniet Adellersborg; optaget 1838 i den danske Adel, 1841 i Friherrestanden med Navnet Zytphen-Adeler. Descendens se Adelsaarbogen.	Vilhelm Fr. v. Z., f. 1812 † 1880, Premltn.	Anna Amalie Louise v. Z., f. 1818 † 1903, g. m. Gehejmeraad Chr. Conr. Soph. Greve af Danneskjold-Samsø til Grevskabet Samsø.	Joh. Fr. Ferdinand v. Zytphen, f. 1821 † 1861, Premltn.
---	---	---	---